

Hana Buchtelová ...

... tkaní na stavu

Hana Buchtelová se narodila 9. května 1961 v Kyjově a trvale žije v horňácké obci Malá Vrbka. Rodina Okénků, s níž je po matce příbuzná, se zabývala tkaním po několik generací. Pradědeček Tomáš Okénka si svůj první stav zakoupil po návratu z Ameriky a sezónním tkaním vylepšoval zisky nevelkého hospodářství. Tkaní se naučil i jeho syn Jan Okénka (1907 – 1992), který působil jako dlouholetý zaměstnanec a Mistr lidové umělecké výroby. Právě on naučil svou vnučku celou technologii výroby, počínaje přípravou přize, přes snování osnovy, až po samotné tkaní. Přestože měla k textilní tvorbě tak blízko, nezvolila si ji z počátku za svou životní dráhu, ale vystudovala zahradní architekturu. K tkaní se znovu vrátila až na mateřské dovolené a už u něj zůstala. Nejprve ještě dodávala do obchodní sítě ÚLUV, po jejím rozpadu založila v roce 1998 dílnu, kterou provozuje dosud.

Důkladná tkalcovská příprava, zprostředkovaná Janem Okénkou, dovoluje Haně Buchtelové zajišťovat si samostatně veškeré práce související s tkaním. S pomocí manžela připravuje a navívá celou osnovu, ovládá tkaní několika různě složitých vazeb a také finalizaci výrobků. Sama si navrhuje a rozpracovává vzory, přičemž využívá mnoho inspiračních zdrojů. Jedním z nich je bezesporu tzv. „režný styl“, propagovaný výtvarníky ÚLUV. Barevně střídavé práce jsou kombinací lněné nebelené osnovy a bílého bavlněného útku, jejichž střídáním se docílují jak charakteristické textury plochy, tak jednoduchých příčných vzorů. Své uplatnění nachází především na dekorativních tkaninách - prostírky, ubrusy, dečky, ale také

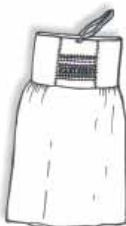
Zpracování textilních plodin mělo na jihovýchodní Moravě velice starou tradici, která se udržela až do poloviny

20. století. Každá hospodyně znala způsob zpracování konopí a lnu, počínaje trháním, sušením a máčením, čištěním, lámáním a drhnutím až po spřádání koudelce. Samotné tkaní však patřilo mezi odborné práce, které si ani v minulosti lidé nezajišťovali sami, ale specializovali se na ně někteří jednotlivci. Vyhlášení tkalci byli na Horňácku, třeba v Hrubé Vrbce nebo v Kuželově, kde také sídlil cech "halenkáři" - výrobců hrubého sukna na mužské kabáty "haleny". S tkalcem se dohodla především šíře plátna, hustota nití a druh vazby. Podle jakosti

dodané přize se plátno rozlišovalo na hrubé "z druhé kúdele", používané na pytle a travnice, "z první kúdele", z něhož se šily třaslavice a plachty do postelí. Nejjemnější bylo plátno z konopí určené na rubáče, košile, plachty atd. Ještě na počátku 20. století byla veškerá tkalcovská produkce pouze z přírodních barvách, rezné a bělavé. S rozšířením barevných bavlněných nití se na Horňácku ujala výroba činovatí, barevně vzorovaného plátna s osnovou z konopí a útkem z různé barevné bavlny. Základní vazba je stále plátňová nebo rypsová, do ní se však pomocí desky vetkávají hráze – různě vzorované barevné pásy, jejichž střídání vytváří charakteristickou podobu činovatí. Vzorované plátno se využívalo především na povlácích polštářů, peřin a ložních plachet, umně vstavených na posteli nebo pod stropem jizby. Na oděvní součástky se používalo zřídka, většinou na mužské zástěry a vsadky do rubáčů.

na praktických oděvních doplňcích. Dalším trvalým zdrojem inspirace jsou barevné vzory horňáckých činovatí první poloviny 20. století. Základem práce je opět lněná či bavlněná osnova, v bělené i rezné barvě, kterou protkává bavlněný, bílý, černý, červený, modrý či žlutý, útek. Při tkaní využívá především základní vazby – plátňovou a keprovou, kterou doplňují složitější vzory na desku nebo tzv. hráze, kterých se využívá právě při tkaní činovatí. Utkaná látka jí však není účelem, ale prostředkem k vytvoření značně širokého sortimentu výrobků. S ohledem na přání zákazníků se zaměřuje především na estetické, přitom však funkční bytové doplňky, jako jsou ubrusy, prostírání, dečky atd. Nevyhýbá se ani zakázkám na výrobu krojových doplňků, jež představují především vzorované vsadky do rubáčů a mužské zástěry. Velice zajímavou součástí její práce jsou drobné upomínkové předměty a suvenýry, zejména pánské vázanky, kapsičky či kabelky na drobnosti, záložky do knih nebo závěsné dekorace. Právě jejich prostřednictvím se jí podařilo navrátit řadu tradičních vzorů do běžného užívání.

Práci Hany Buchtelové je možné zhlédnout při celé řadě příležitostí, kterou představují přehlídky tradičních řemesel, speciální programy muzeí v přírodě, jako jsou Abeceda řemesel a Muzeum Vivum, pořádané v areálu Muzea vesnice jihovýchodní Moravy. Zdatnými pomocníky při výrobě i prezentacích jsou její manžel a tři děti, z nichž především Hana a Barunka se tkaní aktivně věnují. Díky tomu máme naději, že Hana Buchtelová nebude posledním aktivním znalcem tohoto specifického a ojedinelého způsobu tkaní.

Hana Buchtelová
Malá Vrbka 54
696 73 Hrubá Vrbka
Tel. 518 329 763